

UJABB MAGYAR EX LIBRISEK.

OLIG PÁR hónapja volt az Iparművészeti múzeumban a nemzetközi ex-libris kiállítás, melynek nehezen, sok fáradsággal összeszerzett anyagát német és angol könyvjegyek alkották s ahol csak kevés magyar mű volt, azok is többnyire eredeti rajzok a tervezőktől és nem pedig reprodukciók, — ma csudálatosképen már egy egész légió magyar könyvtárjegygyarapítja gyűjteményemet.

JÁVOR PÁL RAJZA

1901-ben írt első cikkemben, erről a tárgyról, felemlítettem, hogy a külföld nagy piktorai mind alkottak egy-egy kis ilyes műremeket, próbálkozzanak vele a mieink is. Bizony kérem engem kinevettek. Sőt még egy tizedrangú apró piktor ember nevetségesen epés levelet írt nekem, hogy mit gondolok: ő és Lotz majd ilyen haszontalansággal töltik az időt.

Ennek másfél esztendeje. És azóta a legjobb nevű művészeink közül is sokan terveztek, rajzoltak ex-libriseket.

Ezek között első helyen kell megemlítenem Udvary Géza saját könyvtárjegyét, amely bátran kiállja a versenyt Riquer, Héroux vagy Klinger dolgaival is. A rendkívül finom és előkelően megrajzolt Lotz-portrait előtt hanyagul oda-

vetett dús babérág van, két oldalt a művészetek hármasságával, melyeket szalag fon át s azokon a magyar festőművészet két halhatatlan mesterének, Lotz és Székely Bertalan, nevével. Nemesebb, impozánsabb hasonló munkát alig ösmerek. Ez már igazi objet d'art. A rézbe metszés subtilis munkáját Vadász Miklós végezte. Ugyancsak Udvary rajzolta Kaposy Józsefnek, a Stephaneum igazgatójának is a könyvtárjegyét; ez egy rendkívül szépen megrajzolt an face Dante-fej, szervesen összefüggő betűkkel. A tulajdonos ugyanis szenvedélyes Dante-gyűjtő s bibliothekájában a nagy olasz poéta minden kiadása megvan.

Nagy Sándor az utóbbi időben sok oldalról el volt foglalva s aligha hiszem,

BARTA ERNŐ RAJZA

hogy több ex-librist rajzolt volna, mint az enyémet. Ez olyan, mint minden, ami az ő keze alól kikerül. Csupa báj, sok és mély gondolat s a vonalvezetés halhatlan gráciája. Egy stilizált virág közepén van a mottó: „A Nap színt ad a virágnak, a Művészet az Életnek.“ A virág szeszélyes vonalai között egy ifjú áll, könyvet olvasva.

Márk Lajos a Szikra-beli pompás humorú ex-libris rajzokon (Széll, Wlassics, Berzeviczy, Hegedüs, Apponyi, Tisza) igen szép két komoly dolgot rajzolt Forró Róbertnek és Lamm Gizellának.

Stein János, a Lotz-iskola clouja szintén nekem rajzolt egy itt leközölt könyvjegyét. Burne-Joneszenijével rokon egyénisége gyönyörűen oldotta meg az apró könyvdísz. Egy gyermekifjú szép alakja

UJABB MAGYAR EX LIBRISEK

szépen megrajzolva, a fás háttérből jól kijön. Kezében könyv és a tisztaság messés szimbóluma, a lilium...

Barta Ernő négy igen előkelő könyvjegyet rajzolt, melyek között legjobban sikerült dr. Neumann Árminé.

Falus Elek ötletes ex-librist rajzolt Tóth Béla uramnak. Végtelen egyszerűséggel megrajzolva a mosolygó holdvilág, szája szegletében egy pöcsétes levéllel. (Esti levél. Pesti Hírlap.) Ugyancsak ő raj-

juk, kinek a tulajdona. Ő rajzolta Berán szobrászét is, melyen egy parányi, modern ember bámulva néz egy kolosszális méretű antik szoborfejet. Zerkovitz Emilén a kereskedelmi hajó gondosan van megrajzolva.

Mosonyi P. Hellman, Schantzer Béla és Vörösvári Siegfried számára csinált rajzokat, nagyon mindennapi témával, de rutinosan.

Szamosi László Rómából, egy kolozs-

STEIN JÁNOS RAJZA

NAGY SÁNDOR RAJZA

KRANYECZ MÓR RAJZA

zolt sikerült apróságot Lyka Károlynak, melyen a művészetek címerét átfonja egy suhogó korbács, melynek minden sallangjának végén apró szív van. Wiesner számára készült rajza — könyvből kinövő fa „inter florea fructus” — túlságosan obligált. Ezt sokkal szebben megrajzolta valaki „J. V.” jeggyel Harkányiek számára.

Jávor Pál három ex-librist produkál. Ezek között a legjobb a szocialista Koch Ferencé. Egekbe törő sas. De nagy baja, hogy a tulajdonost csak kezdőbetűkkel jelzi. Végre is, a könyvtárjegy épp arra való, hogy az szignált légyen, hogy tud-

vári professzornak, dr. Veress Andornak rajzolt meglehetősen unalmas, németes ízű ex-librist.

Nagyon szép a kivitele Hornyánszky Viktorénak, de végtelen gyenge a rajza. Ennyi áldozattal művészebb dolgot kellett volna produkálnia az ismert és jó rene-méjű műintézetnek. Rajzolta Müller.

Az ifjabb nemzedék, az Iparművészeti iskola növendékei közül, Kranyecz Mór készítette a fiatal bibliophil, báró Weissenbach Iván könyvtárának gondosan rajzolt ex-librist, de ez is nagy germán befolyás alatt született meg. Pompás csöpp-ség Karl Ernő könyvjegye Hembach

KÜLÖNFÉLÉK

Gyulától. Egyszerű és finom kis fametszet. „T. V.“ (Telkessy Valér?) jegygyel szép, de kissé Barlösius-szerű ex-librist nyomtattak Katona Lajosnak.

ROZSNYAI V. H. KÁLMÁN RAJZA

Láng Lajos volt miniszter könyvtárjegye nem valami különös és nincs is szignálva.

A díltétans rajzolók közül dr. Jacobi Olivér tervezetei becsületére válnának akármelyik angol mesternek is. Különösen jó az, melyet Brust Ilona számára rajzolt. Dr. Rottné Jászai Mari könyvtárjegyét — corinthusi oszlopon díszes urna — készítette, szépen, sok gondnal, de elrontotta a modern betűvetéssel. Kornis Vilma a poéta Bárdos Arturnak

ROZSNYAI V. H. KÁLMÁN RAJZA

kétszín-nyomású elég ügyes jegyet rajzolt volt. Báró Nyáry Albert sok igyekezettel rajzolt egyet Lónyaynének. Barca Imréné is meglehetősen, tervezője H. A.-val szignálta.

Jó magam eddig éppen nyolcvanöt darabot rajzoltam, melyből legnagyobb sikerem az Udvary Palikáéval volt, a kon-

tinens minden művészi lapja leköszölte az apró falovon ülő fahuszár naiv figuráját. Legutolsó munkám a román királyné által megrendelt ex-libris volt; rózsás lant, középen egy profil női fejjel, fényes fehér krétapapíron, ezüst nyomással. A legújabbak között van, Küry Klára, Kern Aurél, Lady Horncastle, Tarcsay Pál, Széll, Sebők Zsigmond, Zilahi Simon, Lys Noire, Somogyi Ede, Martos Ferenc, Marothy Margit, Lenkei Hedvig, gróf Leiningenné, báró Weissenbach stb. könyvtárjegye, de ezekről nem írok, mert még abba a hibába találnék esni, amiben egy jól ismert kritikusunk leledzik, aki maga is kiállító piktor

Az ex-librisek közül azok, melyeknek kiállítása és nyomása perfekt vagy a „Pátriá“-ból vagy Révai és Salamonék nyomdájából került ki.

Az ex-libris-gyűjtők száma is gyorsan növekedik. Azok között én vezetek körülbelül 200 db-bal, melynek tizedrésze elsősorú réz-, fametszet és lithographia. Utánam jön mindjárt Szepessy Fülöp. Most már azon leszünk, hogy a német, angol, francia, spanyol gyűjtőegyesületek alapján mi is szervezkedjünk.

Rozsnyay V. H. Kálmán.

KÜLÖNFÉLÉK.

NŐKIPARMŰVÉSZETI MUNKA-TERME. A székesfőváros iparrajziskolája (IX., Oroszlán-u. 1.) már eddig is nagy érdemeket szerzett a hazai iparnak művészi irányban való fejlesztése körül, de emellett nagy gondot fordít arra, hogy tanulásra módot nyújtson azoknak a műkedvelőknek, akik egyéb elfoglaltságuk mellett a rajzolást, festést s a mintázást alaposan s a modern kor igényeinek megfelelően meg akarják tanulni. Erre való az úgynevezett nyilvános rajz- és mintázási tanfolyam, amelyre felvesznek minden felserdült nőt s ifjút. Újabban a női osztályt egy életrevaló intézménnyel, a nők munkatermével egészítették ki, amelyben a rajzolásban már kellő képzettséggel bírókat különböző iparművészeti munkákra tanítják meg, mint amilyen a majolika- és porcellánfestés, selyem- és fafestés,